

PROGRAMUL NAȚIONAL DE GAZIFICARE:

REALITĂȚI, NECESITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

Autori: Tudor Șoitu, Sergiu Gaibu, Corina Gaibu

Autori: Tudor Șoitu, Sergiu Gaibu, Corina Gaibu

PROGRAMUL NAȚIONAL DE GAZIFICARE: **REALITĂȚI, NECESITĂȚI ȘI PERSPECTIVE**

CONȚINUT:

Introducere	3
I. Fondarea S.A. „Moldova Gaz”	4
Premisele constituirii S.A. „Moldovagaz”	4
Jocuri de calcul la constituirea S.A. „Moldovagaz”	4
Paradox contabil	5
Penalități calculate pentru datorii achitate	6
Obligațiuni de investitor nerespectate	7
II. Republica Moldova: donații în favoarea „Gazprom”-ului	8
Obligațiuni de investitor realizate de cetățenii Moldovei	8
Investiții fără stăpîn	8
Cine investește și cine culege dividendele	8
S.A. „Moldovagaz” – „piramidă financiară” a „Gazprom”-ului	9
Drepturile scrise, dar nespuse populației	10
III. Cifre: exemple din teritoriu.....	11
Studiu de gazificare a localităților rurale	11
Proiect FISM – studiu de caz.....	13
Proprietari neidentificați	14
Rezultatele „piramidei financiare”	15
Calculul tarifelor	16
IV. CONCLUZII ȘI PROPUNERI	17
Concluzii	17
Propuneri.....	19

Introducere

Prezentul raport reprezintă o continuare a studiului privind sistemul de gazificare al Republicii Moldova, inițiat de IDIS „Viitorul” în mai 2007. Scopul principal este de a elucida cadrul legal și impactul măsurilor luate de Guvern asupra consumatorului rural de gaze naturale, nivelul de exploatare a instalațiilor și gazoductelor, legalitatea exploatării acestora de către subdiviziunile din cadrul S.A. „Moldovagaz”, precum și a raporturilor reale formate, în consecință, între agenții principali ai acestui proces, în special S.A. „Gazprom” din Federația Rusă, S.A. „Moldovagaz”, autoritățile locale, Guvernul și, desigur, consumatorul, adică majoritatea populației țării.

Reglementarea directă de către stat a procesului de comercializare a gazelor pe teritoriul RM, însăși crearea Agenției Naționale de Reglementare în Energetică, întreținută din contul contribuabililor naționali, presupune protejarea consumatorilor de potențiale acțiuni de discriminare și abuz ale monopolistului rus „Gazprom” prin intermediul S.A. „Moldovagaz”. În același timp acțiunile Guvernului sînt contrare intereselor consumatorilor și contribuie la protejarea schemelor voalate de exploatare a consumatorilor, susținute de către S.A. „Moldovagaz”. Mai mult ca atît, Guvernul Republicii Moldova demonstrează o servilitate deosebită în fața „Gazprom”-ului, care, fără să fi efectuat vreo investiție reală (doar stingerea unei datorii, și aceea umflată, în valoare de 52 milioane dolari SUA) exploatează un patrimoniu de peste 25 de ori mai mare. Ba chiar Guvernul RM, contrar prevederilor contractului de constituire a S.A. „Moldovagaz”, lansează pe contul cetățenilor și a bugetului național un program de dezvoltare a rețelelor de gazificare beneficiarul principal al căruia este de fapt compania monopolistă din ramură, iar cetățenii sunt puși, prin acțiunile „regulatorii” ale Guvernului ales de popor, într-o situație discriminatorie față de „investitorul” străin „Gazprom”.

Realitatea raporturilor de interese existente între toți cei implicați în această ramură a industriei naționale, expusă în precedentul studiu, din 30 mai 2007, cuprinde perioada activității ramurii și exploatării patrimoniului industriei gazului la momentul constituirii S.A. „Moldovagaz” (23.10.1998).

Obiectivul extinderii studiului de față la nivelul localităților satești se compune din:

1. Aprecierea costului efectiv al investițiilor în infrastructura dezvoltării rețelilor de distribuție a gazului natural în localitățile satești, repartizat pe subiecții investiționali (persoane fizice, juridice, investiții publice și donații din partea organizațiilor internaționale);
2. Estimarea și evaluarea investițiilor reale, în conformitate cu proiectele de dezvoltare a rețelilor de distribuție a gazului natural;
3. Analiza cadrului legal al relațiilor dintre subiecții implicați în construcția gazoductelor, legalitatea relațiilor stabilite între potențialii investitori și furnizorul de gaze naturale.

Autorități locale fără pîrghii de acționare, tarife discriminatorii aplicate consumatorilor care au investit în rețele proprii, imposibilitatea obținerii drepturilor legale asupra investițiilor efectuate, cadru legal contradictoriu și ignoranța din partea organelor abilitate ale puterii centrale – acestea sunt doar cîteva din redeviile în calea sărmanului „țăran investitor” în lupta pentru obținerea flăcării albastre în căminul familiei sale.

I. Fondarea S.A., „Moldovagaz”

Premisele constituirii S.A., „Moldovagaz”

Pentru atingerea scopului propus este necesar să examinăm metodele și legalitatea apariției S.A., „Moldovagaz”, care, conform actelor de constituire, se prezintă ca o societate moldo-rusă de tip deschis, a cărei proprietate se compune din 50% din acțiuni ce aparțin S.A., „Gazprom” din Federația Rusă.

Astfel, în baza unui acord comun, a fost elaborat „Planul de acțiuni privind modernizarea și dirijarea sistemului de aprovizionare cu gaze naturale a Republicii Moldova și tranzitarea gazului natural din Rusia pe teritoriul Moldovei”, semnat la 10.10.1997, în or. Moscova, de către reprezentanții Guvernului RM, administrația de la Tiraspol și S.A., „Gazprom”. Acordul semnat prevedea fondarea în trimestrul IV al anului 1997 a unei societăți pe acțiuni de tip deschis, respectând legislația Republicii Moldova.

Conform pct.5 al Acordului, estimarea valorii patrimoniului care se preconiza să fie inclus de către părți în capitalul social al societății urma să se efectueze, la situația din 01.07.1997, în baza unei metodologii unice recunoscute în Republica Moldova. Această valoare a patrimoniului urma să fie agreată de părți, după care se planifica să fie inclusă în Contractul de constituire ce urma să fie semnat în noiembrie-decembrie 1997.

Conform pct. 6 al acestui acord, se prevedea ca în prima jumătate a anului 1998 valoarea proprietății inclusă în capitalul social al Societății să fie supusă unui audit internațional, cu scopul ajustării capitalului social al societății la prețurile de piață mondiale.

Jocuri de calcul la constituirea S.A., „Moldovagaz”

Din diverse motive, termenii de constituire a Societății, stabiliți pentru luna noiembrie-de-

cembrie 1997, n-au fost respectați, însă valabilitatea prevederilor Acordului privind constituirea acesteia a fost menținută până la constituirea S.A., „Moldovagaz”, care a avut loc peste un an - la 23 octombrie 1998.

Dat fiind faptul că a fost amânată fondarea Societății, Guvernul Republicii Moldova a avut posibilitatea să efectueze în prima jumătate a anului 1998 reevaluarea bunurilor materiale ale complexului de gaze autohton, prin intermediul unei organizații internaționale de audit, conformându-se în acest mod prevederilor art.9, pct.2 din Legea Republicii Moldova „Cu privire la investițiile străine” (nr. 998-XII din 01.04.1992), cît și pct.6 al Acordului.

Guvernul Republicii Moldova a cedat 50% din proprietatea complexului de gaze al țării unui investitor străin fără o evaluare minuțioasă a valorii acestuia și fără efectuarea unui audit de către o organizație internațională. Valoarea proprietății a fost subestimată în proporție de 20:1.

Contrar prevederilor menționate, Guvernul Republicii Moldova adoptă la 21.10.1998 Hotărîrea nr.1068 „Cu privire la crearea în complexul de gaze al Republicii Moldova a unei societăți pe acțiuni moldo-ruse”, prin care s-a acceptat evaluarea preliminară a proprietății complexului de gaze al republicii, efectuată la 01.07.1997. Conform pct. 3 al Hotărîrii menționate, în capitalul social s-a inclus suma de 1.332.908.160 lei.

În baza Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr.1068, din 21 octombrie 1998, „Cu privire la crearea în complexul de gaze al Republicii Moldova a unei societăți pe acțiuni moldo-ruse” (pct.4; pct.6; pct.7; pct.8 și pct.9, al. 3) se confirmă faptul că aceasta este o societate pe acțiuni nou creată și că la valoarea capitalului social participă atît proprietatea complexului de gazoducte magistrale, cît și proprietatea

societăților pe acțiuni din teritoriu (rețelele de distribuire).

Prin această prevedere s-a admis o înstrăinare a proprietății statului în favoarea altui stat, printr-o estimare preliminară și aproximativă a patrimoniului Republicii Moldova, fără a se efectua o evaluare reală (lipsește actele de estimare a bunurilor materiale ale societăților pe acțiuni teritoriale).

Mai mult, acțiunile Guvernului contravin prevederilor art.9, pct.2 din Legea Republicii Moldova „Cu privire la investițiile străine” (nr.998-XII, din 01.04.1992, „Monitorul Oficial” nr.4/88-1, din 30.04.1992, republicată în MO nr.5-7, din 13.01.2000), care prevede:

toate depunerile în capitalul social al întreprinderii cu investiții străine se evaluează la prețurile pieței mondiale. Estimarea definitivă (în nici un caz preliminară) a depunerilor respective se efectuează la momentul încheierii contractului consultativ al întreprinderii, deci la 23.10.1998.

Acceptarea depunerilor respective, reevaluate parțial în anul 1996 (pct.5 din HG nr. 1068), și a celor aflate în registrul societăților teritoriale, evaluate la 01.07.1997, contravin art.9 al Legii „Cu privire la investițiile străine”.

Prin aceeași hotărâre, Guvernul efectuează un alt act de „binefacere” în folosul „Gazprom”-ului, dispunând următoarele:

în temeiul reevaluării mijloacelor fixe ale agenților economici din anul 1996, costul bunurilor transmise (în baza Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.302, din 21.03.1992 (mai exact din 12.05.1995), în proprietatea S.A.R. „Gazprom”) crește cu 33,31 mln. dolari SUA.

Astfel, prin această prevedere, Executivul de la Chișinău a ignorat prevederile Hotărârii nr.302, din 12 mai 1995, și a permis „Gazprom”-ului să contribuie la formarea capitalului social cu bunuri care nu-i aparțin, deoarece:

- nu a primit avizele de la Ministerul Privatizării și Administrării Proprietății de Stat și Ministerul Finanțelor,

- nu a fost inclusă în ordinea de zi a ședinței Guvernului și lipsește procesul verbal, care ar confirma examinarea și adoptarea prin vot a respectivei hotărâri nr.302,
- nu a fost publicată în „Monitorul Oficial” al Republicii Moldova – unica ediție de emitere a documentelor oficiale.

Mai mult decât atât, nu se dorește recunoașterea faptului că, în conformitate cu Hotărârea nr. 302, Complexul de gazoducte magistrale, sută la sută proprietate a statului moldovenesc, a fost transmis la balanța întreprinderii mixte moldo-ruse „Gazsnabtranzit” fără să fie stabilită contribuția cu bunuri materiale a fiecărui investitor, inclusiv a S.A. „Gazprom”.

În urma acestui act, S.A. „Gazprom” a obținut o cotă-parte de 50% din costul patrimoniului statului moldovenesc, la o valoare subestimată (în proporție de 20:1, vezi raportul IDIS Viitorul „Industria gazului în RM: povara ignoranței și costul erorilor”, din mai 2007) a proprietății complexului de gazoducte magistrale (vezi Anexa 2, pct.5.3 a Contractului de constituire a S.A. „Gazsnabtranzit”, din 15.05.1995).

Paradox contabil

Acceptarea unei reevaluări, stipulate în pct.5 al Hotărârii Guvernului nr.1068, din 21 octombrie 1998, prin care a fost majorată cota de participare a S.A.R. „Gazprom” cu 33,31 mln. dolari SUA (în jur de 160 mln. lei), nu putea fi nicidecum unilaterală, deoarece este vorba de un patrimoniu unic (S.A. „Gazsnabtranzit”) care aparține în proporție de 50 la 50 S.A. „Gazprom” și Republicii Moldova. Astfel, era necesară majorarea consecutivă proporțională, tot cu 33,31 mln dolari SUA, și a cotei-părți a Republicii Moldova.

Iar conform prevederilor Hotărârii nr.302 (pct.2, lit.c) și ale Contractului de constituire a S.A. „Gazsnabtranzit”, din 15 mai 1995 (pct.5.5), urma a fi stinsă și datoria Republicii Moldova față de S.A. „Gazprom” pentru gazele consumate, în valoare de 33,31 mln. dolari SUA.

Operațiunea economico-financiară de diminu-

are a datoriei RM față de S.A. „Gazprom” cu de 33,31 mln. dolari SUA nu a avut loc, de aceea majorarea unilaterală a cotei de participare a S.A. „Gazprom” este o încălcare comisă de autorități în raport cu statul Republica Moldova.

Înființarea unei noi societăți pe acțiuni cu capital mixt presupune estimarea definitivă a depunerilor la momentul încheierii contractului de constituire. După cum s-a menționat, indiferent dacă evaluarea depunerilor în capitalul social al societății mixte nou-create s-a efectuat cu încălcarea prevederilor din Legea „Cu privire la investițiile străine” (art.9, pct.2) și subestimată în proporție de 20:1 (vezi raportul IDIS Viitorul „Industria gazului în RM: povara ignoranței și costul erorilor”, din mai 2007), această valoare a fost fixată în mărime de 1.332.908.160 lei.

O parte din valoarea acestei proprietăți (439.920 mii lei) în perioada 1995-1998 a fost depusă în formarea capitalului social al fostei S.A. „Gazsnabtranzit”, în care 50 la sută constituia cota-parte a S.A. „Gazprom”, în valoare de 219.960 mii lei (52 mln. dolari SUA). Ultima sumă a fost investită prin reducerea datoriei RM față de S.A. „Gazprom” pentru gazele naturale consumate pe parcursul anului 1994, dintre care Transnistriei i-au fost achitate datoriile în sumă totală de 171.569 mii lei (40.560 mii dolari SUA). De aceea, aceasta a și constituit valoarea investită de către S.A. „Gazprom” în sectorul de gaze al Republicii Moldova la momentul fondării noii societăți pe acțiuni, pe 23 octombrie 1998.

Așadar, S.A. „Gazprom”, investind doar 219.920 mii lei în anul 1995, pînă în prezent deține 50 la sută din numărul total de acțiuni emise în anul 1998, plus o acțiune privilegiată, din valoarea capitalului social egal cu 1.332.908.160 lei (evaluat la 1 iulie 1997 și inclus în contractul de constituire, la 23 octombrie 1998). În realitate, cota parte a S.A. „Gazprom” la data constituirii era de 16,5 la sută, fără a lua în considerație subestimarea patrimoniului inițial al rețelelor magistrale și de distribuție ce aparțineau integral Republicii Moldova.

Această stare a lucrurilor a fost posibilă prin concursul Guvernului RM, care a majorat unilateral cota S.A. „Gazprom” cu 33,31 mln. dolari SUA.

Guvernul Republicii Moldova, printr-o reevaluare paradoxală doar a cotei „Gazprom” în „Gazsnabtranzit” dăruiește 12% din complexul de gaze ale Moldovei Federației Ruse.

Penalități calculate pentru datorii achitate

După cum am menționat, majorarea capitalului social al societății S.A. „Moldovagaz” este nejustificată. Conform prevederilor Hotărîrii Guvernului nr. 1068, a fost acceptată evaluarea preliminară a patrimoniului statului în industria gazului, iar valoarea respectivă a fost inclusă în capitalul statutar. Noțiunea de evaluare preliminară contravine prevederilor legii „Cu privire la investițiile străine (art.9, pct.2)”, care specifică:

„Estimarea acestor proprietăți se efectuează definitiv la momentul includerii acestor valori în cuantumul valoric al capitalului social al întreprinderilor cu capital mixt.”

Cu toate că:

- evaluarea preliminară acceptată de Guvernul de la Chișinău a fost efectuată cu 16 luni înainte de a fi inclusă în valoarea capitalului social,
- în acest calcul nu au fost incluse gazoducte magistrale cu o lungime de 275 km, adică peste 50 la sută din lungimea totală a acestora,
- valoarea gazoductelor de distribuție nici nu a fost estimată și s-a acceptat valoarea de bilanț a acestora,
- a fost acceptată unilateral majorarea cotei-părți a S.A. „Gazprom” cu 33,31 mln. dolari SUA, în baza unei evaluări presupuse din anul 1996 (HG nr.1068, din 21.10.1998),

partea rusă pînă în prezent nu și-a onorat obligațiunea de a achita cota-parte care îi revine, în

mărime de 93,31 mln. dolari SUA.

Această sumă (93,31 mln. dolari) încă nu a fost introdusă în capitalul social al S.A. „Moldovagaz”.

Datoria „Gazprom” față de RM, de 93,31 mln. dolari SUA, nu a fost stinsă nici pînă în prezent. Mai mult ca atît, pentru această datorie, RM i s-au calculat penalități în valoare de peste 100 milioane de dolari SUA!

Iar S.A. „Gazprom” continuă să nu respecte prevederile privind reducerea datoriilor RM față de „Gazprom” (art.4, pct.7, alin.2 ale Contractului de constituire). Aceste datorii, timp de peste nouă ani, sunt supuse penalităților cu diferite cote de calcul, astfel încît s-a ajuns la o valoare de peste 100 mln. dolari SUA.

Obligațiuni de investitor nerespectate

La data de 15.05.1995 a fost constituită S.A. „Gazsnabtranzit”, care și-a asumat obligația

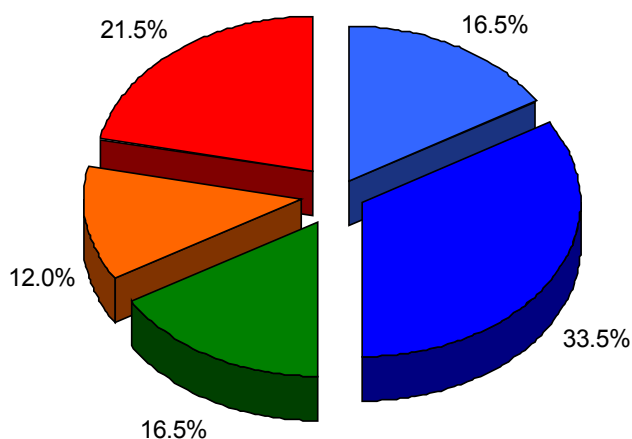
de a investi mijloace necesare în vederea dezvoltării gazoductelor tranzitare și de distribuire a gazelor naturale pe teritoriul Republicii Moldova. Mai târziu, societatea nou-creată – S.A. „Moldovagaz”, în conformitate cu art.3, pct.7 al Contractului de constituire, s-a obligat pe parcursul activității sale de „a proiecta și construi conducte și rețele ramificate, precum și de a le moderniza pe cele aflate în funcțiune către finele anului 2007”. În aceste condiții, constatăm că nici o obligație n-a fost respectată. Mai mult, după 12 ani de activitate a acestor societăți, în care, formal, predomină capitalul rusesc, nu s-a dat în exploatare nici un metru de rețea de distribuire a gazelor naturale pe teritoriul republicii din contul societăților nominalizate.

Nerespectarea obligațiunilor fixate în Contractul de constituire prevede lichidarea necondiționată a societăților. Iar S.A. „Moldovagaz” activează de peste nouă ani fără completarea capitalului social al acesteia prin suma restanțieră a investitorului străin, care constituie 93.31 mln. dolari SUA. Acest fapt a adus prejudicii statului în valoare de peste 100 mln. dolari SUA.

Iar Legea Republicii Moldova „Cu privire la investițiile străine”, nr.998-XII din 01.04.1992 (MO nr.4/88, din 30.04.1992, republicată în MO nr.5-7, din 13.01.2000), art.15, pct.4, prevede că organul care a înregistrat întreprinderea o declară nefondată dacă:

- expiră termenul pentru completarea capitalului social al întreprinderii cu investiții străine, stipulat în actele de constituire, și
- lipsesc actele ce ar confirma depunerea de către fiecare fondator a 100% din cota stabilită în capitalul social.

Structura capitalului social al Moldova Gaz
1 332 908 160 lei

- Moldova (cota de 50% din Gazsnabtranzit)
- Moldova (rețele de distribuție gaz locale)
- Gazprom (cota de 50% din Gazsnabtranzit)
- Gazprom (reevaluarea unilaterală a cotei de 50% din Gazsnabtranzit)
- Gazprom (cota în contul datoriilor nededuse de Gazprom până în prezent)

II. REPUBLICA MOLDOVA: DONAȚII ÎN FAVOAREA „GAZPROM”-ULUI

Obligațiuni de investitor realizate de cetățenii Moldovei

Constatările care indică modalitatea de constituire și de activitate a societăților în una din cele mai importante ramuri ale economiei naționale - industria gazului - sunt extrem de valoroase în efectuarea prezentului studiu analitic. Înainte de toate, prin faptul că astfel formule de atragere a investițiilor străine cum sunt cele practicate de către Executivul de la Chișinău nu se mai întâlnesc în alte state.

Suținerea de care se bucură Administrația S.A. „Moldovagaz” din partea Guvernului Republicii Moldova este unică în felul său, mai ales începând cu 2001. Drept argument al acestei constatări servește programul de gazificare a localităților rurale din republică, finanțat din diverse surse:

- bugetele locale,
- Fondul de Investiții Sociale al RM, finanțat din resursele creditorilor internaționali, sub garanția Guvernului,
- surse financiare ale beneficiarilor, care-și doresc un trai mai bun.

Nu a participat cu investiții sub nici o formă posibilă la acest program doar S.A. „Moldovagaz”, al cărui acționar majoritar este compania rusă „Gazprom”.

Conform estimărilor de până la 01.07.2007, din banii alocați în buget s-au construit gazoducte de distribuție în valoare de peste 1,3 miliarde de lei. Această sumă investită de stat depășește valoarea capitalului social al S.A. „Moldovagaz” la capitolul „gazoducte de distribuție și ramificare” de 2,4 ori (1300 mln. lei : 550,1 mln. lei).

Drept un alt exemplu de investiție în construirea gazoductelor servește și faptul că **un șir de lucrări se efectuează din banii persoanelor fizice**, iar aceste investiții se estimează la peste două miliarde de lei. Plus la toate, Fondul de Investiții

Sociale din RM, de asemenea, a investit până în prezent în gazificare.

Investiții fără stăpîn

Odată cu darea în exploatare a primelor gazoducte construite din contul investițiilor de stat, ale FISM sau ale persoanelor fizice, Guvernul adoptă două Hotărâri - nr.1492 și nr.1643, prin care obligă autoritățile publice locale să înregistreze și să ia balanța primăriilor gazoductele construite, fără a se specifica care este sursa financiară de întreținere și exploatare a acestora.

Evident, aceste hotărâri nu pot fi acceptate de către organele publice locale din simplul motiv că primăriile nu dispun de sursele financiare respective. Situația creată oferă motive întemeiate de îngrijorare și indignare. Deoarece gazoductele de distribuție și ramificare, precum și instalațiile aferente acestora, în valoare totală de peste 3,5 miliarde de lei se află în afara oricărei evidențe și sunt, deocamdată, irecuperabile din punct de vedere economic.

Un alt motiv de nedumerire pentru organele publice locale îl constituie faptul că primăriile nu au posibilitatea de a exploata aceste gazoducte, deoarece sunt necesare licențe pentru astfel de genuri de activitate (vezi Legea cu privire la gaze, nr.136.XIV, din 17.09.1998, art.13, pct.1).

Reieșind din cele expuse, autoritățile publice locale ale căror gazoducte sunt date în exploatare au fost puse în situația de a permite **deservirea tehnică** de către societățile teritoriale ale S.A. „Moldovagaz”, în baza unor contracte încheiate, inclusiv, cu persoane fizice, proprietari ai unor segmente de gazoduct.

Cine investește și cine culege dividendele

Contractele încheiate de către S.A. „Moldovagaz”, prevăd că toate lucrările de servitudine tehnică se efectuează gratis, specificând, însă, că cheltuielile de exploatare intră în tariful la gazul comercializat către consumatorul final. Tot în baza acestui contract de servitudine tehnică, proprietarul gazoductului este cel care, în procesul de servitudine, va suporta un șir de cheltuieli adăugătoare și anume:

- reparația gazoductelor;
- protecția anticorozivă a gazoductelor;
- pierderile de gaze naturale la efectuarea lucrărilor de conectare la gaze;
- pierderile tehnologice, conform metodologiei de calcul a ANRE.

Cheltuielile sus-menționate, împreună cu valoarea uzurii rețelei de distribuție a S.A. „Moldovagaz” de fapt deja intră în structura tarifului de distribuție și sînt incluse în facturi. Astfel proprietarii rețelelor noi construite achită o parte din costurile aferente consumatorilor conectați la rețelele de distribuție ale S.A. „Moldovagaz” din cauza că metodologia actuală de calcul a tarifelor nu prevede o diferențiere între aceștia. Astfel, estimăm că tariful de distribuție efectiv aplicat „țaranului investitor” este mai mare cu peste 20 la sută.

În același timp, nu cunoaștem mărimea profitului pe care-l acumulează neîntemeiat S.A. „Moldovagaz” din contul uzurii mijloacelor fixe și în urma deservirii tehnice a acestor gazoducte. Astfel, asistăm la un paradox economic: S.A. „Moldovagaz” utilizează proprietatea altora pentru a transporta produsul său la consumator și pentru a obține în acest mod profit, iar pentru aceasta nu doar că nu plătește nimic, ci încă mai cere suplimentar bani pentru deservirea rețelelor de care se folosește, costuri care deja sunt incluse în tariful final al gazului! Consumatorul care a investit în sistemul de distribuție a gazelor naturale trebuie să plătească către S.A. „Moldovagaz” doar prețul de procurare a gazului și transportarea acestuia, nu și distribuția lui.

În baza metodologiei tarifare imperfecte, S.A. „Moldovagaz” facturează și cetățenilor-investitori serviciul de distribuție, care ar trebui să fie achitat doar de cei care nu au participat la construcția rețelelor noi. Această formulă de contract de fapt ocolește prevederile capitolului IV - „Dreptul de folosință a proprietății unor alte persoane”, din Legea „Cu privire la gaze”, nr.136-XIV, din 17.09.1998 (vezi MO al RM nr.111-113/679, din 17.12.1998), care, în baza art.19, pct.1, prevede:

- titularul de licență pentru transportul sau pentru distribuirea de gaze este în drept să folosească proprietatea altor

persoane în cazul (art.19, pct.1):

- a) construcției și exploatarei obiectivelor sistemului de gaze sau a pozării rețelelor de gaze;
- b) dacă include lucrările de construcție, montare, reparație, reconstrucție a conductelor de gaze etc.

Lucrările de deservire tehnică reprezintă un șir de servicii acordate de către societățile teritoriale ale S.A. „Moldovagaz”, care, în fond, constituie doar 5% din tariful de distribuție a gazului natural către consumatorul final.

Menținerea în vigoare a Hotărîrii Guvernului prin care acesta obligă autoritățile publice locale să treacă în registrele de contabilitate gazoductele construite din banii publici și din banii persoanelor fizice, fără acoperire financiară la capitolul „întreținere și exploatare”, reprezintă un risc prin care un patrimoniu de peste 3,5 miliarde de lei rămîne fără stăpîn, iar de cîștigat de pe urma acestui fapt are doar întreprinderea monopolistă S.A. „Moldovagaz”.

S.A. „Moldovagaz” – „piramidă financiară” a „Gazprom”-ului

Actualmente, datorită condițiilor asigurate de Guvernul de la Chișinău, conducerea societății reușește să exploateze un patrimoniu ce nu-i aparține, în valoare de cca 3,5 miliarde de lei, cu un cost al capitalului în sumă de 550 mln. de lei (gazoducte de distribuție și ramificare), în care cota-parte majoritară, oficial, aparține Federației Ruse, dar de facto cota-parte a S.A. „Gazprom”-ului în acest capital este nulă.

Se cere menționat faptul că în prezent, în urma falsificărilor de tot felul și abuzurilor de putere, prin subestimarea valorii patrimoniului statului de către mai multe persoane din Executiv, care s-au aflat la conducere începînd cu anul 1994 și pînă în prezent, s-a ajuns la aceea că proprietatea ramurii de gaze, estimată la peste un miliard de dolari SUA, este dirijată de administrația S.A. „Gazprom” din Federația Rusă, prin intermediul S.A. „Moldovagaz”, în care „Gazprom”-ul

a investit doar 52 mln de dolari SUA, valoare investită în urma achitării datoriilor umflate ale Republicii Moldova față de „Gazprom”.

Gazprom”, printr-o reducere a datoriei pentru gaze în valoare de doar 52 mln. dolari SUA a obținut ilegal 50% dintr-un patrimoniu estimat la aproximativ 1,1 miliarde dolari (costul real al „Moldovagaz”) și a rețelelor construite de populație și din fondurile bugetare, estimate la 300 milioane dolari SUA.

Analizând actele de constituire a S.A. „Moldovagaz” în comparație cu realitățile Programului Național de gazificare, am constatat că Executivul de la Chișinău a transferat pe umerii cetățenilor executarea obligațiunilor S.A. „Moldovagaz” explicit stipulate în Contractul de constituire (vezi art.3, pct.7). Mai mult ca atât, din sursele persoanelor fizice (65%) și ale statului (35%, care în final sînt tot banii contribuabililor), s-a constituit un patrimoniu care depășește de peste 6 ori valoarea gazoductelor de distribuție incluse în capitalului social al S.A. „Moldovagaz”, însă proprietarii întîmpină piedici chiar atunci cînd vor să intre în posesia acestuia!

Luînd în considerație faptul că în valoarea capitalului social al S.A. „Moldovagaz” predomină oficial capitalul rusesc, este lesne de înțeles că Guvernul Republicii Moldova finanțează afacerile Federației Ruse, susținînd, totodată, financiar dezvoltarea capitalului „Gazprom” pe întreg teritoriul Republicii Moldova, prin investiții impunătoare (peste trei miliarde de lei).

Drepturile scrise, dar nespuse populației

Este adevărat că inițiativa lansării și implementării parțiale a Programului de gazificare a localităților rurale din Moldova prezintă interes și își are meritele ei. Dar tot atât de adevărat este și faptul că aceste lucrări de construcție a gazoductelor

se realizează haotic, fără a delimita obligațiunile și drepturile părților implicate în acest vast și important program.

Se cunoaște bine faptul că „industria gazului” în Republica Moldova este dirijată din afară, diriguitorii asumîndu-și oarecare obligațiuni. Acest fapt se cere explicat populației din localitățile rurale. Necesitatea de a informa populația reiese și din faptul că peste 65 la sută din satele republicii incluse în acest program de gazificare au suportat cheltuieli substanțiale, iar această cotă de participare crește pe zi ce trece. Mai ales că în cea mai mare parte din localitățile rurale gazificate sau aflate în procesul de gazificare, lucrările se execută în mare parte din contul persoanelor fizice, iar executorii proiectului sunt obligați să informeze localnicii despre metodele legale de utilizare a acestor proprietăți, cît și despre modalitatea de recuperare a investițiilor, indiferent de sursele de finanțare.

De altfel, și organele publice locale se bucură de dreptul de a fi informate pe larg, chiar și referitor la cele mai mici detalii.

E de menționat și faptul că în cea mai mare parte investițiile efectuate nici măcar nu au fost documentate adecvat, adică cetățenii investitori elementar nu dispun de careva recipise care să confirme achitarea banilor, fapt care este trecut cu tăcere de către organele abilitate. Considerăm că dacă această situație nu va fi mediată prin intervenția autorităților publice, investitorii ar putea să-și caute dreptatea în instanțele de judecată naționale, iar în caz de eșec și în Curtea Europeană pentru Drepturile Omului.

Administrația S.A. „Moldovagaz”, care dirijează activitatea ramurii de gaze pe întreg teritoriul Moldovei, s-a eschivat de la obligațiunile directe, stipulate în Contractul de constituire, din 23.10.1998, care prevede că proiectarea și construirea gazoductelor și a rețelelor de ramificare, precum și modernizarea celor aflate în funcțiune, se efectuează din contul S.A. „Moldovagaz” (vezi art.3, pct.7 a din contract).

Conducerea S.A. „Moldovagaz” nu numai că nu-și respectă obligațiunile din contract, dar nici nu dorește să coordoneze lucrările de construcție a gazoductelor și, respectiv, a rețelelor de ramificare, provocînd dezordine și haos.

III. CIFRE: EXEMPLE DIN TERITORIU

Studiu de gazificare a localităților rurale

Pentru a confirma cele expuse mai sus și a elucida problemele cu care se confruntă populația rurală în realizarea Programului național de gazificare, dar și pentru a analiza eficiența implementării acestuia, experții Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” au luat cunoștință cu practica din teritoriu. Au fost selectate trei localități din raionul Cahul:

1. Satul Crihana Veche;
2. Satul Manta;
3. Satul Pașcani, parte componentă a Primăriei s. Manta.

Gazificarea parțială a localităților menționate s-a efectuat din diferite surse de finanțare și anume:

1. Fondul de Investiții Sociale din Moldova (FISM) - în proporție de până la 25%;
2. Contribuțiile persoanelor fizice, locuitorii satelor menționate – peste 75%, iar gazificarea satului Manta se efectuează 100% din contul persoanelor fizice, adică de către locuitorii acestei comune.

La inițiativa asociațiilor de locatari (din comuna Crihana Veche și a satul Pașcani), cu acordul Fondului de Investiții Sociale din Moldova, au fost elaborate și acceptate de către FISM două microproiecte de gazificare:

- Construcția gazoductului pe artera principală a comunei **Crihana Veche**, în valoare de **780.987** lei;
- Gazificarea obiectelor de menire socială din **satul Pașcani**, în valoare de 334.850 lei, inclusiv construcția gazoductului propriu-zis, în valoare de 164.526 lei, și extinderea gazoductului - 380.800 lei, costul total al lucrărilor fiind de **715.650** lei.

Decizia de a finanța construcția gazoductelor în baza microproiectelor elaborate a fost însoțită și de un șir de obligațiuni din partea comunităților, reflectate într-un memorandum semnat de părți, care prevede următoarele:

1. Comunitatea va contribui la realizarea microproiectului prin surse financiare proprii (persoane fizice) în mărime de 15 la sută din costul total al proiectului;
2. Comunitatea se obligă să asigure exploatarea gazoductului, care, la rîndul ei, include:
 - bugetul și sursele de finanțare;
 - asigurarea cu personalul de întreținere;
 - asigurarea deservirii tehnice.
3. Păstrarea intactă a Statutului și renunțarea pe un timp de cel puțin 15 ani la privatizarea gazoductului.

Condițiile impuse de FISM se referă doar la gazoductele construite din banii Fondului de Investiții. Aceste rețele nici pe departe nu pot cuprinde toată rețeaua de gazoducte din localitate, din simplul motiv că la finisarea etapei de finanțare de către FISM și investirea celor 15% din valoarea proiectului din contribuțiile persoanelor fizice, nici o gospodărie din sat nu a fost conectată la rețeaua de gaze naturale.

Durabilitatea acestui proiect social și exploatarea obiectului (gazoductelor construite) a fost posibilă doar prin aportul persoanelor fizice, care au contribuit la construcția rețelelor de ramificare, oferind posibilitatea de a le conecta la rețeaua comună de gaze.

Proiect FISM – studiu de caz

Conform studiului efectuat de IDIS „Viitorul”, la data de 01.12.2007, în comuna Crihana Veche sunt conectate la rețeaua de gaze naturale doar 505 din totalul de 1317 de gospodării, ceea ce constituie 38%.

Valoarea contribuțiilor persoanelor fizice la aceste 38% din proiectul de gazificare a localității a fost estimată la 2.205.419 lei, ceea ce constituie 77 la sută din valoarea gazoductelor existente în localitate (2.205.419 : 2.869.258).

Gazificarea completă a gospodăriilor, la prețurile suportate de cei 38 la sută din participanți (majoritatea construcțiilor fiind îndeplinite în anii 2002-2004), va valora cel puțin 5.800.252 lei și va constitui 90 la sută din valoarea întregului obiect din comuna Crihana Veche, raionul Cahul (5.800.252 : 646.409).

Proprietatea din comuna Crihana Veche, care la data de 01.12.2007 valora 2.869.258 lei, construită atît prin contribuția Fondului de Investiții Sociale din Moldova (23%), cît și prin contribuțiile persoanelor fizice (77%), **astăzi rămîne a fi un patrimoniu al nimănui**. Din ziua exploatării (06.02.2002) și pînă în astăzi, proprietatea nu figurează în rapoartele de dare de seamă, deci nu este declarată ca mijloace fixe. Proiectul finanțat de FISM a fost declarat încheiat, dar aceste mijloace fixe nu figurează în rapoartele autorităților publice locale și nu se cunosc metodele de recuperare economică a valorii acestor investiții.

Situația creată se datorează faptului că Executivul de la Chișinău pînă la momentul lansării Hotărîrii Guvernului nr.1492, din 28.12.2001, „Cu privire la aprobarea Programului de gazificare a Republicii Moldova”, nu a informat și n-a publicat statutul distribuitorului de gaze naturale pe teritoriul Republicii Moldova, adică al Societății S.A. „Moldovagaz”, constituită cu încălcarea tuturor actelor normative existente. FISM, în calitate de implementator al Programului de gazificare, ar fi trebuit să asigure în cadrul proiectelor sale o componentă de informare a populației și autorităților rurale privind actele normative, drepturile și modalitățile de gestionare, inclusiv și în cadrul microproiectului de gazificare din satul Crihana Veche. Informația privind normele, statutul și principiile de activitate ale S.A. „Moldovagaz” trebuiau studiate și aduse la cunoștința tuturor participanților la proces.

Acțiunile asumate de părți în baza memorandumului denotă faptul că actele normative ce reglementează activitate ale S.A. „Moldovagaz” nu au fost studiate suficient.

În ordinea responsabilităților asumate, prevederile memorandumului (art.10) se referă la gazoductul de presiune medie (5280 m liniari), construit pe artera principală a comunei Crihana Veche, cu investiții de 723 mii lei, sumă

la care FISM a contribuit cu 85%, sau 614,5 mii lei. Însă obiectul, la etapa de finalizare a microproiectului, nu funcționa, nefiind conectat nici un consumator. Pentru a-i atribui durabilitatea necesară obiectului, comunitatea (persoanele fizice) a investit mai mult de 2314 mii lei, în urma cărui fapt cota de gazificare a comunității constituie oricum doar 38 la sută.

La etapa dată (01.12.2007), cu o cotă de gazificare a comunității la nivel de 38%, valoarea sistemului de gazoducte al localității respective constituie 2928,5 mii lei, Primăriei trebuind să-i revină 21% (614,5 mii lei : 2928,5 mii lei).

Proprietatea respectivă în sistemul de gaze, construită cu susținerea Fondului de Investiții - 21 la sută, dar și a utilizatorilor de gaze naturale - 79 la sută, nu este transmisă la balanța autorităților publice locale timp de peste cinci ani, fiind exploatată în totalitate de către societatea cu răspundere limitată „Cahul Gaz” întreprindere-fică a S.A. „Moldovagaz”, fapt care contravine condițiilor prevăzute în memorandumul de înțelegere între FISM și Primăria comuna Crihana Veche, din 15.11.1999, (pct.4, lit. b), adică de a nu schimba statutul și de a nu privatiza obiectul timp de 15 ani și de a asigura exploatarea obiectului (pct.3).

Primăria comuna Crihana-Veche nu a înregistrat în registrele evidenței contabile această proprietate, pe motiv că organul cadastral teritorial nu dorește să se conformeze prevederilor pct.3 din Hotărîrea Guvernului nr.683, din 18.06.2004 (MO al RM nr.100-103/830, din 25.06.2004). Din aceste motive Primăria comunei Crihana-Veche n-a transmis rețelele de gaze la deservire tehnică, pentru că oficial nu deține o astfel de proprietate și nu poate onora prevederile art.11 al memorandumului încheiat între FISM și S.A. „Moldovagaz”.

Prevederile art.12 din memorandum indică următoarele (cu trimitere la Legea cu privire la asociațiile obștești): *comunitatea fondează asociații ale utilizatorilor de gaze, care au drept scop acumularea mijloacelor bănești de la consumatori (plata medie pentru consumul de gaze naturale pe trei luni înainte) și crearea unui fond de rezervă, care ar servi drept garanția achitării plăților pentru gazele naturale consumate. Important de*

Contradicțiile din legislație, atitudinea Guvernului RM și S.A. „Moldova Gaz” duc la faptul că pînă în prezent nu există un proprietar al rețelelor de distribuție în valoare de peste 3 miliarde lei, construite în cea mai mare parte de cetățenii rurali.

menționat că aceste mijloace bănești adunate de la consumatori nu sunt alocate din contul plăților pentru gazele utilizate.

Prevederea din memorandum, expusă mai sus, riscă să trăgăneze, sau chiar să stopeze crearea unei asociații a consumatorilor de gaze naturale.

S.A. „Moldovagaz”, la momentul construirii, a acaparat patrimoniul statului la un preț de 20 de ori sub nivelul real și a încălcat art.3, pct.7 din Contractul de constituire, care obligă S.A. „Moldovagaz” să efectueze proiectarea gazoductelor și rețelelor de ramificare, precum și modernizarea utilajelor aflate în funcție, totodată să ofere servicii de consultare în problemele de exploatare a gazoductelor nou-construite. Angajamentele S.A. „Moldovagaz” în această problemă sunt acceptate și de către FISM. Totuși legislația în vigoare, care reglementează activitățile vizate în ramura gazificării rămîn a fi încălcate.

În ceea ce privește impunerea unor obligații adăugătoare comunităților, precum acumularea de mijloace bănești de la consumatori și crearea unui fond de rezervă, acestea au încălcat prevederile Legii cu privire la asociațiile obștești, deoarece aceasta nicidecum nu urmărește scopul de acumulări financiare și crearea unor fonduri de rezervă.

Legea cu privire la asociațiile obștești (vezi art.2, pct.1) prevede că „Asociațiile obștești se constituie și își desfășoară activitatea cu scopul realizării și apărării drepturilor civile, economice, sociale etc.”. Iar art.16, pct.1 al aceleiași legi prevede că „Statutul asociațiilor obștești trebuie să prevadă: sursele, modul

de formare și de folosire a proprietăților și a altor bunuri ce aparțin asociațiilor”.

Proprietari neidentificați

Clauzele stipulate în memorandumul sus menționat, au ca efect acordarea posibilității S.A. „Moldovagaz” de a exploata proprietăți ce nu-i aparțin, beneficiind de profituri.

O altă prevedere confuză conține și art.14 din memorandum, care, pe de o parte (art.12) exclude posibilitatea de a fonda asociații obștești, iar pe de altă parte permite încheierea contractelor directe de furnizare a gazelor naturale către consumatorii finali, fără a se ține cont de faptul că pînă la consumatori **se folosește proprietatea comunității**, care numai în localitatea Crihana Veche este evaluată la aproximativ trei mln. lei (0,7 mln. lei proprietatea Primăriei și 2,3 mln. lei proprietatea persoanelor fizice).

Situația descrisă anterior și textul din memorandumul semnat intră în conflict direct cu Legea cu privire la gaze (vezi art.19, pct.1, lit.“a”,”b”,”c”), care specifică clar că titularul de licență S.A. „Moldovagaz”, în scopul transportării și distribuirii gazelor naturale, este în drept să utilizeze proprietatea obștească sau a altor persoane în cazul:

- ✓ efectuării de lucrări preliminare;
- ✓ pozării rețelelor (construcție, montare, reparație, reconstrucție a stațiilor de compresare și de distribuție). Aceste lucrări se realizează de către titularul de licență doar în cazul încheierii unui acord cu proprietarul sau beneficiarul dreptului de folosință asupra terenului pe care urmează să fie efectuate lucrările în cauză;
- ✓ construcției și exploatării obiectivelor sistemului de gazificare.

Totodată, Hotărârile Guvernului nr.1492, din 28.12.2001, și nr.1643, din 19.12.2002, care, prin art.5 al.2, obligă responsabilii să transmită gazoductele, precum și alte obiective de gazificare, construite din bugetul de stat,

la balanța autorităților publice locale, în baza contractelor încheiate și în modul stabilit. Iar al.3 prevede că autoritățile publice locale și alți beneficiari transmit, în baza contractelor semnate, gazoductele în gestiunea subdiviziunilor teritoriale ale S.A. „Moldovagaz”, indiferent de sursele utilizate la construcție.

Prevederile de mai sus contravin Legii cu privire la gaze în ceea ce privește dreptul la proprietate. Se știe că 30% din valoarea gazoductului sunt bani publici, iar 70% - banii persoanelor fizice, pe când Executivul de la Chișinău dirijează proprietatea ce nu-i aparține, ba mai mult, o dă în folosință (pe gratis!) unei societăți cu capital majoritar străin (monopolistul rus S.A. „Gazprom”).

Incredibil și de neconceput, însă această proprietate, de jure, nu aparține nimănui.

Drept exemplu, servește și gazoductul construit, cu participarea FISM, în localitățile sudice Crihana Veche și Pașcani, raionul Cahul.

Prin Hotărârile de Guvern (nr.1492, din 28.12.2001, și nr.1643, din 19.12.2002) a fost aprobat Programul de gazificare a Republicii Moldova, cu durata pînă în anul 2005.

Programul de gazificare nici nu presupune, în realitate, implementarea lui în practică, ci mai degrabă are drept scop atragerea în această afacere a populației din localitățile rurale, unde investiția unei familii (persoane fizice) constituie de la 3-4 mii de lei pînă la 15-17 mii lei. Cînd se ajunge, însă, la faza de conectare la sursa de gaze naturale, populația din localitățile rurale este deposedată de aceste proprietăți, chiar prin hotărîri de Guvern!

Realizarea **Programului de gazificare** a Republicii Moldova nu poate fi considerat ca fiind un astfel de Program, deoarece el **nu prevede conectarea consumatorilor finali din sursele preconizate** prin Program, iar construcția gazoductelor pe artera principală a localităților, fără conectarea consumatorilor finali ar fi o farsă.

Povara gazificării localităților rurale a fost suportată în proporție de peste 70 la sută, iar uneori chiar totalmente, din contul persoanelor

nelor fizice, care locuiesc în satele respective. Aceste investiții nu au nimic comun cu Programul de gazificare și de aceea nu pot fi dirijate și administrate de către organele statale.

Rezultatele „piramidei financiare”

Includerea investițiilor efectuate de către stat și ale persoanelor fizice, estimate la suma de 3,5 miliarde lei, în valoarea capitalului social al S.A. „Moldovagaz”, ar fi modificat cota-parte de participare a S.A. „Gazprom” în valoarea capitalului social al S.A. „Moldovagaz”, reducînd-o la doar 13,8 % (1 – (4166 mln. lei : 4833 mln. lei)). Mai corect ar fi să fie excluse și manipulările financiare efectuate la constituirea S.A. „Moldovagaz”, astfel cota prezentă a S.A. „Gazprom” în capitalul social ar fi constituit nu mai mult de 4,6% (219 mln. lei : 4833 mln. lei). Dacă s-ar fi procedat corect, S.A. „Gazprom” și-ar fi pierdut pîrghiile de dirijare în ramura respectivă, unde valoarea anuală de circulație a surselor financiare se ridică la peste 9,5 miliarde de lei, ceea ce constituie 70% din bugetul de stat.

În afară de faptul că cetățenii rurali au efectuat investiții în rețele locale, ei sunt nevoiți să plătească deservirea acestor rețele de care se folosește „Moldova Gaz” pentru a-și vinde produsul și a realiza profituri.

Este foarte clar că „Gazprom”-ul nu dorește să piardă aceste venituri, folosind toate metodele posibile pentru a-și menține poziția.

De ce nu? Investind la început doar 52 mln. de dolari SUA (219,5 mln. lei), astăzi gestionează practic un patrimoniu evaluat la aproximativ 1,4 miliarde dolari SUA. Prin intermediul S.A. „Moldovagaz” exploatează proprietatea persoanelor fizice în valoare totală de 3,5 miliarde de lei. Realizarea acestor fapte a devenit posibilă prin Hotărârile Executivului de la Chișinău (nr.1492 și nr.1643), conform cărora auto-

ritățile implicate în realizarea Programului de gazificare execută doar partea convenabilă din Hotărârile amintite și anume:

- a) prevederile art.5, al.2, care stipulează că gazoductele construite din contul bugetului de stat urmează a fi transmise la balanța autorităților publice locale;
- b) prevederile art.5, pct.3 din aceste Hotărâri care presupun că autoritățile publice locale și alți beneficiari ai gazoductelor sunt obligați să transmită, în bază de contract, gazoductele construite în gestiunea subdiviziunilor teritoriale ale S.A. „Moldovagaz”, indiferent de sursele de finanțare.

Partea bună din aceste Hotărâri este că se inițiază înregistrarea infrastructurii de gaze noi constituite și trecerea acesteia în registrele evidenței contabile ale instituțiilor publice locale, dar, cu regret, ea nu s-a realizat. Partea proastă este că aceste gazoducte, nefiind transmise la balanța autorităților publice locale, nu pot fi transmise pe bază de contract în gestiunea subdiviziunilor teritoriale ale S.A. „Moldovagaz”. Această situație este convenabilă doar pentru S.A. „Moldovagaz”, care a încheiat contracte de întreținere tehnică a segmentelor de gazoducte cu consumatorii finali, ocolind administrația publică locală.

Nu a fost elaborat contractul-cadru de transmitere a gazoductelor în gestiunea subdiviziunilor teritoriale ale S.A. „Moldovagaz”. Astfel s-a ajuns că aceste contracte au fost formulate la discreția administrației S.A. „Moldovagaz” și nu s-a ținut cont nici de costul gazelor naturale livrate către consumatorul final, nici de alte condiții tehnice privind livrările, nefiind stabilit nici punctul de delimitare a dreptului de proprietate.

În urma acestor acțiuni de emitere a contractelor cu privire la deservirea tehnică a gazoductelor, conducerea S.A. „Moldovagaz” a reușit nu numai să exploateze proprietăți care nu-i aparțin, dar a supus consumatorii finali la cheltuieli suplimentare. Spre exemplu, pct. 2.2. al contractului de deservire stipulează că în procesul de deservire tehnică, proprietarul gazoductului va suporta următoarele cheltuieli: reparația gazoductelor, protecția anticorozie, pierderile de gaze naturale în procesul efectuării lucrărilor de

conectare, cât și pierderile tehnologice. Astfel, cei care ar trebui să fie proprietari ai rețelei constituite în cadrul Programului național plătesc toate cheltuielile aferente reparațiilor capitale a propriei rețele. În același timp ei achită integral tariful la gaze, de rînd cu cei care sînt conectați prin proprietatea exclusiv a S.A. „Moldovagaz”. Prin urmare, „țărani investitori” achită o parte din cheltuielile aferente rețelei de distribuție din proprietatea monopolistului, la care ei nu au nici o atribuție!

În aceste condiții, satelor Crihana Veche, Manta și Pașcani din raionul Cahul le-au fost livrate gaze naturale cu un volum total de 2.106.480 m³, iar beneficiul obținut de către „Cahul Gaz” S.R.L. la capitolul „distribuirea și furnizarea gazelor naturale” se ridică la 421,3 mii lei, inclusiv:

- **Crihana Veche - 329,7 mii lei pentru 1.648.593 m³;**
- **Manta - 26,9 mii lei pentru 134.538 m³;**
- **Pașcani - 64,7 mii lei pentru 323.649 m³.**

Calcularea tarifelor

Actualmente Agenția Națională de Reglementare în Energetică (ANRE) treptat reduce din diferența de aproximativ 1000 lei pentru fiecare 1000 m³ dintre tariful aplicat consumatorilor individuali și CET-urilor, prin care populația rurală de fapt subsidiază obținerea de către orașeni a agentului termic la preț redus. Însă la moment

În general, politica tarifară în vigoare dezavantajează consumatorii rurali față de cei din municipii, prin tarife la gaze prea reduse pentru CET-uri și prea înalte pentru consumatorii privați. În plus, metodologia actuală nu prevede reducerea tarifului la gazele livrate de „Moldovagaz” prin rețele de distribuție care nu-i aparțin și referitor la care nu poate fi aplicată uzura rețelei de distribuție a „Moldovagaz”.

aceste subsidii rămân deosebit de mari. Numai consumatorii din localitățile precăutate în prezentul studiu au suportat **pierderi financiare** directe în sumă de peste 2106,4 mii lei, inclusiv:

- 1. Crihana Veche - 1648,5 mii lei;**
- 2. Manta - 134,4 mii lei;**
- 3. Pașcani - 323,5 mii lei.**

Pe întreg parcursul implementării Programului de gazificare a Republicii Moldova, adică la data de 18.06.2004, Guvernul recunoaște lacunele din legile adoptate (nr.1492 și nr.1643) și rectifică aceste prevederi prin adoptarea unei noi Hotărâri, nr.683 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de transmitere la deservirea tehnică a rețelelor de gaze naturale întreprinderilor de gaze ale Societății pe Acțiuni S.A. „Moldovagaz”. Cu toate că nici de această dată nu sunt stabilite clar relațiile între proprietarii de gazoducte și întreprinderile teritoriale ale S.A. „Moldovagaz”, totuși ele sunt mai aproape de normele legale în vederea înregistrării acestui enorm patrimoniu, care, de facto, nu aparține S.A. „Moldovagaz” și urmează să fie dat spre deservire tehnică, pentru o anumită perioadă de timp, întreprinderilor acestei societăți.

Punctul 3 al Hotărârii stabilește că autoritățile publice locale și alți beneficiari cu cotă de participare la construcția gazoductului vor înregistra în organele cadastrale și vor transmite rețelele de gaze naturale spre deservire tehnică, în bază de contract, întreprinderilor de gaze ale S.A. „Moldovagaz”. Hotărârea mai prevede elaborarea unui contract-cadru de primire-predare la deservirea tehnică a rețelelor de gaze, în care se cere specificat:

- a) pct.1.3. „Lucrările de deservire tehnică a rețelelor de gaze sunt prevăzute de Regulile securității gospodăriei de gaze, Regulile exploatarei tehnice, cerințele securității muncii în sistemul de gazificare, cât și de alte acte normative”.
- b) Pct.1.4. „Cheltuielile întreprinderii de gazificare, la executarea lucrărilor prevăzute în pct.1.3. se includ în tarifele la gazele naturale, aprobate de către ANRE.
- c) Pct.1.5. „Toate lucrările efectuate sunt în-

tocmite prin acte de executare”.

- d) Pct.2.12. „Să achite cheltuielile întreprinderii de gazificare, menționate în pct.1.5. al prezentului contract”.

Aceste prevederi ale contractului-cadru reglementează atât condițiile și prețurile de livrare a gazelor naturale pentru localitățile sătești, cât și modalitatea de apreciere a costului cheltuielilor efectuate de către întreprinderea de gazificare privind lucrările de deservire tehnică.

Reieșind din cele expuse, întreprinderea de gazificare furnizează comunității gazele naturale la prețul de cumpărare a gazului la hotarul RM (191 dolari SUA pentru 1000 m³), în valuta națională, plus cheltuielile de transportare a gazelor naturale, în mărime de 146 lei 70 bani pentru 1000 metri cubi¹. Proprietarul achită întreprinderii de gazificare costul lucrărilor de deservire tehnică, confirmate prin acte de efectuare a acestui volum de lucrări, semnate de către părțile participante la contractul de deservire tehnică a gazoductului comunității respective.

Acestea sunt prevederile de bază ale hotărârii nominalizate, care se cereau îndeplinite încă în iunie-iulie 2004, iar responsabilii de realizarea hotărârii în cauză se fac:

1. Ministerul Energeticii;
2. Departamentul Standardizare și Metrologie;
3. S.A. „Moldovagaz”;
4. Autoritățile administrației publice locale.

Pînă astăzi însă prevederile hotărârii nu sunt traduse în viață, iar conducerea S.A. „Moldovagaz” exploatează aceste proprietăți.

¹ Datele se referă la Martie 2008.

IV. CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Concluzii

- ✓ În urma studiului analitic, bazat pe argumente și probe verificate, s-a constatat că, pe parcursul întregii perioade de independență a RM, patrimoniul industriei gazului a fost și rămîne a fi exploatat de investitorul străin S.A. „Gazprom” din Federația Rusă. Acesta deține peste 50 la sută din valoarea capitalului social al S.A. „Moldovagaz”, prin stingerea unei datorii a Republicii Moldova față de S.A. „Gazprom” formate artificial, în valoare de 52 mln. dolari SUA (219 mln. lei, la cursul valutar al anului 1995). Această valoare a fost unilateral majorată de Guvernul de la Chișinău, cu acordul Departamentului de Privatizare și Administrare a Proprietății de Stat, prin Hotărîrea nr. 1068, din 21.10.1998 (pct.5), cu încă 33,31 mln. dolari SUA.
 - ✓ Din aceeași hotărîre (pct.6) reiese că, fără a se efectua o evaluare a proprietății societăților pe acțiuni din teritoriu (gazoductele de distribuție), respectivul patrimoniu este apreciat arbitrar la un cost de 550 mln. lei, dintre care 50%, sau 275 mln. lei (59.962 mii dolari SUA) sunt cedați S.A. „Gazprom” în contul stingerii datoriei statului față de compania respectivă). Curios lucru, această datorie a Republicii Moldova față de „Gazprom” nici pînă în prezent nu a fost stinsă și nici depuneri financiare așa și nu s-au efectuat.
 - ✓ Deși capitalul social al S.A. „Moldovagaz” nu a mai fost com-
- pletat de la data de 21.10.1998 de către investitorul străin (S.A. „Gazprom”) cu cei 93.272 mii dolari SUA, fapt ce contravine prevederilor art.15, pct.4 din Legea cu privire la investițiile străine, Guvernul RM trece cu vederea acest fapt, ca și mai departe S.A. „Gazprom” să fie recunoscut ca investitor cu cota majoritară în ramura gazului.
- ✓ Astfel am ajuns în situația cînd, indiferent de faptul cum a fost apreciat capitalul social al S.A. S.A. „Moldovagaz” - în mărime de 1332 mln. lei, S.A. „Gazprom”, cu o investiție superficială de numai 219 mln. lei (care constituie doar 16 la sută din valoarea capitalului social al S.A. S.A. „Moldovagaz”), dirijează această ramură importantă a economiei naționale.
 - ✓ Ministerele de resort (Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei, deopotrivă cu Departamentul Privatizării și Administrării Proprietății de Stat), cît și instituțiile de control ale statului cunosc actuala stare a lucrurilor în care se află această ramură a economiei RM și nu întreprind absolut nimic pentru corectarea urgentă a erorii produse. În realitate, valoarea patrimoniului din industria gazului, în urma efectuării reevaluărilor normative stabilite de către legislația Republicii Moldova, ar depăși cu mult valoarea de 20 miliarde de lei și nici-decum nu ar fi de numai 1332 mln. lei, adică cea luată în considerație și raportată conform Statutului societății.
 - ✓ Avem o situație și mai gravă după fondarea S.A. „Moldovagaz”. În conformitate cu Contractul de constituire (art.3, pct.7), **Societatea este responsabilă pentru dezvoltarea rețelelor de gazificare pe întreg**

teritoriul Republicii Moldova și este obligată, în baza prevederilor din Contract, să finanțeze aceste lucrări. Trei ani la rând după data fondării, Societatea nu și-a onorat obligațiunile și, în pofida acestui fapt, la 28.12.2001, Executivul Republicii Moldova, prin Hotărîrea nr.1492, aprobă Programul de gazificare pînă în 2005, înlocuind practic obligațiile S.A. „Moldovagaz” în ramură din conținutul contribuțiilor cetățenilor Moldovei.

- ✓ Prin Hotărîrea de Guvern nr.1068 (pct.5, al.3) gazoductele construite se transmit în gestiunea S.A. „Moldovagaz”, astfel că această societate pe acțiuni rămîne unicul distribuitor de gaze naturale pe teritoriul RM.
- ✓ La realizarea Programului de gazificare s-au folosit investiții din diferite surse de finanțare, inclusiv FISM, creditat de Banca Mondială în baza Programului Guvernului SUA (USAID). Analiza efectuată de IDIS „Viitorul” constată faptul că numai în cele două localități (Pașcani și Crihana Veche, raionul Cahul), Fondul de Investiții a finanțat două microproiecte de gazificare în valoare totală de peste 1,2 mln. lei. Apare fireasca întrebare: cine a profitat de aceste credite ale Băncii Mondiale, dacă investițiile sunt exploatate de proprietarul majoritar – S.A. „Gazprom”? Republica Moldova sau Federația Rusă a avut de cîștigat de pe urma acestor microproiecte de gazificare rurală?
- ✓ Atitudinea Guvernului Republicii Moldova față de Federația Rusă se manifestă în modul cel mai vădit și în prevederile Hotărîrilor cu nr.1492, din 28.12.2001, și nr.1643, din 19.12.2002, pct. 5, al. 3, prin care, fără nici un

suport juridic, obligă autoritățile publice locale și alți beneficiari ai gazoductelor construite de a le transmite spre gestionare S.A. „Moldovagaz”, ignorînd cu desăvîrșire proveniența surselor de finanțare. Aceste acțiuni sunt acceptate cu toate că se cunoștea faptul că mai mult din jumătate de investiții au fost efectuate de către persoanele particulare din comunitățile rurale. Această stare de lucruri i-a permis S.A. „Moldovagaz”, în cazul celor trei sate analizate în studiu, să exploateze un patrimoniu al comunităților în valoare de peste 6 mln. lei, încasînd, pînă la 01.12.2007, un venit de peste 2,5 mln. lei.

- ✓ S.A. „Moldovagaz” prin investitorul majoritar S.A. „Gazprom” nu deține în realitate nici o acțiune în rețeaua de distribuție a gazelor naturale pe teritoriul Republicii Moldova, însă, utilizînd actele de constituire a societății, beneficiază de venituri substanțiale.

Concluzia generală din studiul analitic se referă la:

- a) faptul că de actuala situație din industria autohtonă a gazului se fac responsabile Guvernele din perioada 1994-1995, 1997-1998, cît și actuala guvernare, care au supus ramura la o dublă discriminare, ducînd la majorarea nejustificată a cotei „Gazprom”-ului în capitalul social al S.A. „Moldovagaz” de la 4,6% pînă la 50%.
- b) transmiterea spre exploatare a patrimoniului acestei ramuri, în valoare de peste 1,1 miliarde dolari, unui alt stat (Federația Rusă), care la rîndul său a beneficiat de profituri esențiale prin majorări exagerate a tarifului la livrarea gazelor naturale către consumatorii finali;

- c) tarife nebalansate și exagerat de înalte pe parcursul mai multor ani, care au afectat direct atât populația (în special cea rurală), cât și economia națională.
- d) patrimoniul format pe parcursul ultimilor ani, în valoare de 3,5 mld. Lei, de jure nu are stăpîn, iar populația care a investit este lipsită de orice drepturi și beneficii de proprietar, iar Guvernul nu ia nici o măsură pentru soluționarea corectă a situației date, ci din contra emite hotărîri contradictorii și în defavoarea investitorilor privați și a consumatorului rural.

e)

Propuneri

- ✓ Reieșind din cele relatate, acțiunea recomandată Guvernului este de a forma o echipă de lucru din specialiști în domeniu care vor examina problemele abordate în prezentul studiu analitic, comparîndu-le cu cele prezentate la 30.05.2007 de către IDIS „Viitorul”.
- ✓ Se recomandă Guvernului de a forma o comisie care ar reevalua patrimoniul S.A. „Moldovagaz” la momentul fondării acesteia și să inițieze procesul de negocieri cu partea rusă pentru a efectua corecțiile în structura de capital a S.A. „Moldovagaz”. În conformitate cu legislația Republicii Moldova, în rezultatul reevaluării normative, patrimoniul S.A. „Moldovagaz” ar trebui să fie majorat în proporție de 20:1 și să atingă valoarea de 25 miliarde de lei și, în consecință, să fie diminuată cota de participare a „Gazprom”-ului. În cazul în care partea rusă nu acceptă condițiile respective, în acest scop să fie antrenată o organizație internațională de auditori și evaluatori, care ar stabili valoarea reală a complexului de gaze din Republica Moldova. Conform estimărilor IDIS „Viitorul”, valoarea aceasta ar trebui să fie de cel puțin 1,1 miliarde de dolari SUA.
- ✓ Guvernul RM trebuie să elimine toate contradicțiile din actele de reglementare emise și să stabilească un cadru legal simplu și eficient de legalizare a proprietăților create pe baza mijloacelor bănești achitate de cetățenii rurali. Sunt mai multe opțiuni în acest sens:
 - Transmiterea rețelelor date la balanța S.A. „Moldovagaz”, cu recuperarea integrală a cheltuielilor de construcție a rețelelor din localitățile respective prin achitarea costului acestora proprietarilor investitori. Această formă de achitare va avea o povară financiară semnificativă asupra lichidităților întreprinderii.
 - Participarea consumatorilor rurali, prin investițiile efectuate în construcția rețelelor de gaze, în capitalul social al S.A. „Moldovagaz”. În acest scop este evaluată necesitatea de emisie suplimentară de acțiuni și se acordă acțiuni consumatorilor rurali în contul rețelelor transmise la balanța S.A. „Moldovagaz”. Această tranzacție are implicații financiare fără nici un impact asupra lichidităților S.A. „Moldovagaz”, deoarece nu va fi nevoie să facă rost de mijloace bănești (de volume foarte importante) pentru a achita investițiile cetățenilor. În acest caz se modifică struc-

tura acționarilor și cota fiecăruia, astfel încât în urma acestei tranzacții „Gazprom”-ului îi va reveni o cotă de 13,8% din acțiuni.

- Formarea unei întreprinderi de distribuție pentru fiecare raion sau grup de comune în parte, în care fiecare investitor particular va avea cota sa de participare proporțională cu investiția efectuată. Iar pentru aceste întreprinderi de distribuție S.A. „Moldovagaz” va include în factură doar costul gazului și transportarea acestuia. La hotarul dintre rețeaua de transport și distribuție se va instala un contor, conform

căruia se va factura întreprinderea locală, căreia îi va reveni sarcina de distribuție a gazului către cetățenii localității.

- ✓ Guvernul Republicii Moldova trebuie să ia măsuri drastice privind procedurile sale interne de control asupra patrimoniului național, de urmărire a obligațiilor luate de către terțe părți față de RM, după cum și asigurarea unui sistem de reducere a impactului acțiunilor defavorabile de către instituțiile de resort, în cazul dat ale Ministerului Finanțelor, Ministerului Economiei și ANRE, asupra cetățenilor Republicii Moldova și economiei naționale.

IDIS „Viitorul” se declară disponibil de a acorda sprijinul necesar în formarea unei eventuale echipe de lucru pentru soluționarea problemei respective.

Anexa 1. Extras din Contractul de constituire a SA Moldova Gaz

ARTICOLUL 3. SCOPUL ȘI DIRECȚIILE PRINCIPALE DE ACTIVITATE ALE SOCIETĂȚII

Scopul Societății constă în asigurarea consumatorilor din Republica Moldova și Transnistria cu gaze naturale, tranzitul lor în țările terțe în baza funcționării rentabile a complexului de gaze ca mecanism unic de producere.

DIRECȚIILE PRINCIPALE DE ACTIVITATE

1. Importarea, transportarea și livrarea gazelor naturale angro și cu amănuntul, comercializarea gazelor lichefiate.
2. Efectuarea în termeni a decontărilor pentru gaze, îmbunătățirea situației financiare și asigurarea rentabilității complexului de gaze.
3. Extinderea pieții de desfacere a gazelor naturale.
4. Asigurarea tranzitului continuu de gaze naturale în țările terțe.
5. Majorarea capacităților de producție și a volumelor de export gaze spre Balcani.
6. Promovarea unei politici unice investiționale, tehnice și de producție unice în cadrul complexului de gaze.
7. Proiectarea și construirea gazoductelor și rețelelor ramificate, precum și modernizarea celor în funcțiune.
8. Asigurarea fiabilității și exploatării fără pericol a gazoductelor și a utilajului aferent.
9. Administrarea efectivă a gazoductelor tranzitare și de distribuție, întreținerea tehnică a obiectelor de

Anexa 2. Extras din Contractul de constituire a SA Moldova Gaz - Continuare

5.

16. Pentru asigurarea activității cotidiene Societatea aprobă reguli și regulamente de uz intern, obligatorii pentru acționarii, funcționarii și lucrătorii ei.

17. Relațiile de muncă în Societate sînt reglementate de legislație, de contractul colectiv și individual.

18. Remunerarea muncii lucrătorilor Societății se stabilește de regulamentul aprobat de Societate.

19. Angajarea, concedierea asigurarea socială și asistența socială a lucrătorilor se efectuează conform legislației.

20. Societatea este succesorul în drepturi al concernului "Moldovagaz" și al SATÎ "Aprogaztranzit".

Societățile afiliate sînt succesori în drepturi ale Societăților pe acțiuni din complexul de gaze al Republicii Moldova și Transnistriei

21. Societatea este înființată pe termen nelimitat.

22. Denumirea Societății:

În limba română

Completă: Societatea pe acțiuni
moldo-rusă de tip deschis
"Moldovagaz"

Abreviată: SA "Moldovagaz"

În limba rusă:

Completă: Молдавско-Российское
акционерное общество
открытого типа
"Молдовагаз"

Abreviată: АО "Молдовагаз"

În limba engleză:

Completă: Moldavian-Russian Joint Stock
Venture "Moldovagaz"

Abreviată: JSV "Moldovagaz"

23. Sediul organului executiv al Societății:
2005, Republica Moldova, or. Chișinău
str. Albișoara, 38 .Telefon 22-32-70

Anexa 3. Extras din Contractul de constituire a SA Gazsnabtranzit

4

- dirijarea operativa a gazoductelor tranzitare și a altor gazoducte magistrale de distribuție;
 - fabricarea și comercializarea producției de menire tehnico-industrială;
 - activitatea economică externă, în afara de reexportarea gazelor;
 - alte genuri de activitate, care nu contravin legislației Republicii Moldova.
- 4.3. Pentru atingerea scopurilor scontate, Societatea are dreptul în numele sau să intre în relații de drept atât pe teritoriul Republicii Moldova, cât și peste hotare.

5. CAPITALUL STATUTAR ȘI ACTIUNILE

5.1. Capitalul statutar al Societății se stabilește în suma de 439920000 (patru sute treizeci și noua milioane nouă sute douăzeci mii) lei, echivalenți cu 104000000 dolari SUA și se formează din contul valorii fondurilor fixe și alte bunuri ale Întreprinderii republicane gazoducte magistrale "Moldovatrangaz" și Direcției regionale gazoducte magistrale "Tiraspoltrangaz" (cu excepția rețelilor de distribuție a gazelor de presiune joasă) transmise în proprietatea Societății sub forma de cota parte a Fondatorilor prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.302 din 12 mai 1995.

5.2. În corespundere cu mărimea capitalului statutar al Societății, se emit 439920 (patru sute treizeci și noua mii nouă sute douăzeci) acțiuni simple nominalizate cu o valoare nominală de 1000 (una mie) lei fiecare.

5.3. Capitalul statutar, mărimea cotelor și numărul acțiunilor se împart între Fondatori în felul următor:

FONDATORI	Distribuirea capitalului (lei, dolari SUA)	Numărul acțiunilor	Cota în capitalul statutar, %
Societatea pe acțiuni rusă "Gazprom"	219960000 (520000000)	219960 *)	50
Concernul de Stat "Moldovagaz"	118778400 (28080000)	118778	27
Întreprinderea republicană gazoducte magistrale "Moldovatrangaz"	52790400 (12480000)	52791	12
Direcția regională gazoducte magistrale "Tiraspoltrangaz"	48391200 (11440000)	48391	11
In total	439920000 (104000000)	439920	100

*) Inclusiv o "acțiune privilegiată", cu drept de vot.

5.4. Depunerile în capitalul statutar se fac de către Fondatori sub forma unei părți a bunurilor complexului de transportare a gazelor (cu excepția rețelilor de distribuție a gazelor de presiune joasă), situat pe teritoriul Republicii Moldova. Lista obiectelor și resurselor tehnico-materiale, transmise de către Fondatori în capitalul statutar al Societății cu costul lor de preț se anexează.

Lista nominalizată constituie parte integrantă a prezentului Contract.

5.5. S.A.R. "Gazprom" își depune partea în capitalul statutar al Societății sub forma de cota a fondurilor fixe și a altor bunuri ale sistemului de transportare a gazelor pe teritoriul Republicii Moldova, transmise ei ca proprietate în corespundere cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.302 din 12 mai 1995 în contul acoperirii parțiale a datoriilor părții moldovenesti pentru gazele naturale livrate în 1994, calculată în dolari SUA.

www.viitorul.org

Contacte:

Chisinau, Str. Iacob Hincu, 10/1, 2009 MD, Republica Moldova

Tel/fax: (+ 373/22) 21 09 32; 21.36.32; 22.71.30

E-mail: idis_viitorul@mdl.net

Web: www.viitorul.org